

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שלישי י" טבת תשע"ט | דף היומי בבלי: חולין כא.
דף היומי בהלכה: מסעיף ד' עד אמצע סעיף ד' הגה "אבל מותר לרשום".
מוסר: חובת השמירה מתחילת פרק י"ג עד תחילת פרק י"ד.
קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער הבחינה פ"ד 'השביעית' עד פ"ה 'ואחר כן ישיב אל ליבו'.

הדף היומי בהלכה

האם כתיבה בעיפרון אסורה בשבת מדאורייתא?

כי די בכך שהכתיבה מתקיימת למשך השבת. והכותב בעט על גבי נייר בסמוך לצאת השבת, ודעתו לבער את הנייר מיד בצאת השבת - עובר על איסור דאורייתא, כיון שהכתיבה מצד עצמה עשויה להתקיים.

[משנ"ב שם, יח רכב (אות א), וביה"ל ד, ד"ה במשקין;
ביאורים ומוספים דרשו, 48-49]

איסור מלאכת 'הכותב' בשבת מדאורייתא, הוא רק בכתיבה העשויה להתקיים, דהיינו שהחומר שבו כותבים טבעו להתקיים, כגון כתיבה בעט או בדיו; ורק בכתיבה על גבי חומר המחזיק את הכתב ומתקיים, וכגון כתיבה על גבי נייר, קלף ועץ.

ואין פירושו של דבר שהאיסור הוא רק בכתיבה המתקיימת לנצח, אלא די בכך שהכתיבה מתקיימת לזמן מה; ולכן, לדוגמה, כתיבה בעיפרון, אף שברבות הימים מיטשטשת ואינה ניכרת, אסורה מדאורייתא; ויש שכתב

הדף היומי בהלכה

האם מותר לכתוב ב'כתב סֵתֶר' בשבת?

על ידי אמצעים שונים מתגלה הכתב וניתן לקרואו - וכגון כתיבה בחֶלֶב חי, שעל ידי קירוב הנייר למקום חם מתגלה הכתב - אין בה איסור דאורייתא, אבל אסורה מדרבנן. וכן גילוי הכתב על ידי האמצעים הנ"ל - וכגון שמקרב נייר שכתבו עליו בחֶלֶב חי למקום חם - אף הוא אסור מדרבנן, לפי שהדבר דומה לכתובה.

[שו"ע שם, ד, ומשנ"ב יח-כ; ביאורים ומוספים דרשו, 47]

בהמשך לאמור: כתיבה בחומר שאינו עשוי להתקיים, וכגון בדיו שטבעו להעלם לאחר מספר שניות, או על גבי חומר שאינו מחזיק את הכתב או שאינו מתקיים, וכגון עלי ירקות; וכן סוגי כתיבה נוספים שאינם מתקיימים, וכגון עשיית צורת אותיות בחול יבש, או באֶדִי קור שהצטברו על החלון - אסורות מדרבנן.

והכותב ב'כתב סֵתֶר', דהיינו, בחומר שאינו ניכר כלל בשעת הכתיבה, אך

הדף היומי בהלכה

האם מותר לגרום בשבת לעשיית צל בצורה של ציור כלשהו?

השמש בצורה מסוימת כדי שיעשה צל בצורה של אותיות או ציור - יש שאוסרים, משום שהצורה מתקיימת לזמן מסוים; ויש שמתירים. והליכה על אדמה רכה בנעל שבסולייתה חקוקות אותיות - מותרת בשבת.

[שו"ע שם, ד, ומשנ"ב כב; ביאורים ומוספים דרשו, 46]

עשיית תנועות כתיבה באוויר, או על גבי חפץ כלשהו, ללא שימוש בחומר כתיבה - מותרת בשבת, כיון שאינה יוצרת כל כתב; אך יש אומרים שראוי להימנע מכך. ועשיית צורת האותיות באצבעות עצמן, גם היא מותרת. ועשיית צורות באצבעות כנגד השמש, באופן שיעשו צל בצורת אותיות, או ציור מסוים - מותרת, כיון שאין דרכו של אדם להחזיק את אצבעותיו באופן זה, והרי זו כתיבה שאינה מתקיימת כלל; אולם הנחת חפץ כנגד

היכן צריך לשייר אמה על אמה כזכר לחורבן - ממזל הפתח? מעל הפתח או לצד הפתח?

ומי שקנה דירה שלא שיירו בה - האם עליו לקלוף את הסיד?

הבית וצריך שיהיה נראה לו תמיד. וכן נהג מרן החתם סופר וכמו שמובא בספר מנהגי החתם סופר עמ' קנ"ה. ועיין במשנה ברורה (שם סק"ג) שהביא השיטות בזה, ובספר אורחות רבנו (שם) מובא בשם מרן הגר"י קנייבסקי זצ"ל, שכאשר לא היתה אפשרות לעשות זכר לחורבן מול הפתח הורה לעשותו ממעל לפתח. אם קנה בית שלא שיירו בו אמה על אמה זכר לחורבן, עיין במשנה ברורה (שם עפ"י דברי המג"א סק"ד), דחייב הקונה לקלוף סיד בשיעור אמה על אמה. אכן בספר דעת תורה (או"ח שם) הוכיח משו"ת הרדב"ז (ח"ב סימן תר"מ) דאין הקונה חייב לקלוף. אולם בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ג סימן פ"ו) ובשו"ת משנה הלכות (ח"ב סימן ע"א) רצו לדחות ההוכחה מדברי הרדב"ז שם, עיי"ש. ועיין עוד בשו"ת אגרות משה (שם) ובאורחות רבנו (ח"ב עמ' קמ"ח) מה שכתבו לענין שוכר דירה אם מחוייב לקלוף את הסיד או לאו. (ועיין שו"ת דבר יהושע ח"ג סימן ע"ג).

בספר מנהגי החתם סופר (עמ' קנ"ה) וכן בספר אורחות רבנו (ח"ב עמ' קמ"ו) כתבו, שבכל חדר מחדרי הדירה משיירים אמה על אמה, וכן מבואר באלהיהו רבא (שם סימן תק"ס סק"ד). אך יש חולקים, דדוקא מול הפתח צריך לשייר ולא בכל חדר, עיין שדי חמד (מערכה ז' אות י"ב) ובשו"ת שאלת יעב"ץ (ח"א סימן קס"ט). ועיין באורחות רבנו שם לענין פרוזדורים שבתוך הבית אם יש להחמיר גם בהם או לאו, עיי"ש.

(הרב אליקים דבורקס, יתד נאמן ויגש תשנ"ו)

לקראת עשרה בטבת ראוי לעורר על דין אחד שיש מקילים בו, אם כי לא ידוע היתר להקל בו, וכמש"כ בשערי תשובה (או"ח סימן תק"ס) ובמשנה ברורה (שם סק"ג) וכף החיים (שם ס"ק י"א עיי"ש).

דין זה הוא מה שנאמר בבא בתרא (דף ס' ב') ובשו"ע (או"ח סימן תק"ס ס"א), שהמסייד ביתו משייר מקום מסויים ללא זכר לחורבן בית המקדש, וזהו עפ"י דברי חז"ל שם שמזמן שחרב בית המקדש התקינו חכמים שבאותו הדור שבכל דבר שמחה יעשו זכר לחורבן, וכמו שנאמר (תהילים קל"ז) אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי. ועיין בב"ח ובאלהיהו רבא שם, שדין זה הוא אף אם בשעת הסיד לא שייר מקום זכר לחורבן, שצריך לקלוף את המקום שהיה צריך לשייר אותו ללא סיד. (ועיין בספר אורחות רבנו על מרן הגר"י קנייבסקי זצ"ל ח"ב עמ' קפ"ו).

שיעור המקום שצריך לשייר אותו ללא סיד, הוא אמה על אמה, וכמש"כ בשו"ע או"ח שם, וצריך שיהיה בצורת ריבוע, וכמו שכתב בפרי מגדים שם (משב"צ סק"א).

ולענין מקום שיר הסיד, מבואר בפוסקים שם שהוא בקיר אשר נגד פתח הבית. ובפירוש דין זה יש כמה שיטות. דיעויין בערוך השולחן (שם ס"ה), דהכוונה היא מול הפתח כדי שהמקום יהיה ניכר מיד לכל הנכנסים לבית דרך הפתח הראשי. אכן בפרי מגדים שם נקט דהכוונה היא שישיר בצד הפתח וסמוך לו. אך יש מפרשים דהכוונה היא ממעל הפתח, כיון שבעל הבית דרכו לישב נוכח פתח

הסיפור היומי

נתקלתי פעם במקרה מופלא של נער שנולד אילם, ולפתע-פתאום, ללא כל הודעה מוקדמת, פתח את פיו והחל לדבר. שאלתי את אחד הרופאים הדגולים כיצד הוא מסביר את התופעה הפלאית הזו...

"בחרבי ובקשתי - בצלותי ובבעותי" | הגר"י זילברשטיין שליט"א על כח התפילה

הסביר החזו"א (כפי שמובא בס' 'זכרונם לברכה'), שהסיבה היא מפני שסבתו של בחור זה התפללה לפני שנים רבות להצלחתו של נכדה בלימודים, אבל כל העת עמדו מקטרגים ולא הניחו שהתפילה תעלה לפני כסא הכבוד. ברם, כאשר מגיע הזמן שהקטרגים הללו מפסיקים לקטרג, נפתח השער לתפילתה של הסבתא, וזו עולה ומתקבלת במרום, ואז נפתח - לפתע - ראשו של הבחור, והוא מתחיל להבין ולקלוט את הלימוד. והוסיף החזו"א ואמר, שדבר זה ברור שכל תפילה מתקבלת לבסוף, אבל לעת-עתה יש מפריעים המעכבים אותה לזמן-מה. דברים אלה יכולים לשמש לנו כהסבר גם באשר לפתיחת פיו הפתאומית של הבחור האילם. הסבתא, שראתה אותו בעת היולדו כאילם, התפללה עליו בדמעות שליש, והתחננה לפני אלוהים שיפתח את פיו, אבל אז עמדו מקטרגים וקטרגו, וכאשר הפסיקו לקטרג, נכנסה תפילתה של הסבתא לפני השי"ת, והנה נרפא הנער

סיפר הגר"י זילברשטיין שליט"א: נתקלתי פעם במקרה מופלא של נער שנולד כשהוא אילם, ולא יכול היה לדבר, ולפתע-פתאום, ללא כל הודעה מוקדמת, פתח את פיו והחל לדבר. כששאלתי את אחד הרופאים הדגולים כיצד הוא מסביר את התופעה הפלאית הזו, ובאיזה נוסח הוא היה מפענח את ההתרחשות המפתיעה, השיב הרופא שהוא היה מגדיר זאת במשפט 'ויפתח ה' את פי האתון', דהיינו שהיה כאן דבר ניסי, שאין לו שום הסבר.

אני חלקתי עליו במקצת, ואמרתי לו שנכון שמדובר באירוע שהוא נס משמים, אך ציטטתי בפניו דברים שאמר מרן החזו"ן איש זצ"ל, ולפי הדברים הללו אפשר יהיה להבין את המאורע המדהים בפתיחת פיו של הנער האילם.

מרן החזו"א היה אומר שפעמים רבות רואים בחור בישיבה שאינו מצליח בלימוד, וכל מה שרבותיו וחבריו משתדלים לסייע לו, אין שינוי במצב. ולפתע פתאום נפתח ראשו של הבחור, והנה הוא מצליח ועולה מעלה-מעלה. כיצד אפשר להסביר את פשר העובדה הזו?

(גיליון קול ברמה)

זקננו הגה"צ רבי שמואל הלל שינקר זצ"ל, חתנו של מרן הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, סיפר עובדה נפלאה שאירעה עימו: בהיותו ילד לקחו אביו להתברך מפי מרן רבי ישראל סלנטר זצ"ל..

כיצד פועלת הברכה? מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

המלאכים אף הם מברכים את האדם בליל שבת ברכה בשתי ידים. כך מובא בגמרא (שבת קיט, ב), שהאדם האומר "ויכולו" בליל שבת הרי הוא נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, ואותם המלאכים שמלווים אותו תדיר, מניחים ידיהם על ראשו ומברכים אותו.

לכן כותב היעב"ץ שראוי לברך את הילדים בשתי ידים, ושכן היה נוהג אביו ה'חכם צבי'. והוא מציין שם, שאין לנהוג כאותם אנשים 'חסרי דעת' החושבים שיש קפיצה לברך ביד אחת, וכשמאחלים 'מזל טוב' זה לזה נותנים יד אחת, וכן כשמברכים בברכת 'שבת שלום' נותנים יד אחת, שכן 'סוד הידים לברכה - גדול הוא'. והדברים למעלה מהשגתנו!

[לעומת זה יש לציין, שישנם גדולי עולם שהקפידו לברך רק עם יד אחת, מחשש שלא יברכו כברכת הכהנים ויכשלו באיסור 'בל תוסיף'. כך נהג זקננו הגה"צ רבי שמואל אהרן יודלביץ זצ"ל, בעל ה'מעיל שמואל', ובעקבותיו מו"ח הגאון רבי מרדכי דוב יודלביץ זצ"ל. זאת על פי דברי בעל ה'תורה תמימה' (במדבר ו, כג) שהגר"א בירך את המו"צ דוילנא ביד אחת, וכשנשאל השיב שלא מצאנו ברכה בשתי ידים רק אצל הכהנים במקדש].

זקננו הגה"צ רבי שמואל הלל שינקר זצ"ל, חתנו של מרן הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, רבה של ירושלים, סיפר פעם עובדה נפלאה שאירעה עימו: בהיותו ילד לקחו אביו להתברך מפי אבי תנועת המוסר, מרן רבי ישראל סלנטר זצ"ל, ורבי ישראל הניח את שתי ידיו על ראשו ובירכו. לימים בא רבי שמואל הלל להתייעץ עם רבו הסבא מקלם - מרן הגאון רבי שמחה זיסל זיו זצ"ל, האם לעלות לארץ ישראל ולהשתקע בה. השיבו ה'סבא' שעליו להתפלל קודם תפילת מעריב, בה יכוין בברכת השכיבנו בתיבות 'ותקננו בעצה טובה מלפניך', ורק אז הוא מקוה שה' יתברך ישים בפיו עצה טובה והוגנת להשיבו. ואכן לאחר התפילה יעץ לו ה'סבא' שכדאי לו לעלות לארץ הקודש. ביציאתו פנה רבי שמואל הלל ל'סבא' וביקשו: "רבי ברכני!". וה'סבא' בירכו בחום. חזר וביקש: "אנא! שהרבי יברכני עם שימת ידיו על ראשי". וה'סבא' השיבו: "לא! דבר זה אינו מקובל אצלי". שוב אמר רבי שמואל הלל ביראת הכבוד: "והלוא גם ה'אֶלְטֶער' [רבי ישראל סלנטר] בירכני באופן זה בילדותי, ואם הוא בירכני עם שימת ידיים גם הרבי יכול לעשות זאת".

ה'סבא' שמע את דבריו, הרהר מעט, נענה לבקשתו, ובירכו בשתי ידיו...

מתוך אוצרותיהם אמלא

קחם נא אלי ואברכם

מרן הגה"צ רבי ירוחם לייזאוויץ זצ"ל, משגיח ישיבת מיר, כותב בספרו 'דעת תורה', כי בפרשה זו מלמדת אותנו התורה את המושג של 'ברכה'. אנשים סבורים שברכה נשלפת מפיו של הצדיק מבלי משים ובלי כוונה מיוחדת, כשלאמיתו של דבר ישנו עניינים רמים בכל פרט ובכל נקודה בברכה.

יוסף בא ואומר לאביו כיצד להניח את הידים. בהסתכלות שטחית הדברים נראים לכאורה כזוטות, מה זה משנה כיצד בדיוק יניח יעקב את ידיו? אך לא! אנו רואים כאן שבענין ברכות יש לנעשה משמעות רבה, ישנם כללים ברורים וסדר מדוקדק כיצד מברכים.

יוסף סבר כי מכיון שמנשה הוא הבכור, הרי שמסדר הברכה שהיה הימנית תהיה דוקא על ראשו, כדי שאכן יקבל את הברכה התואמת לו. הרמב"ן כותב יתירה מזאת, שיוסף חשב שכיון שיש כאן טעות, הרי שכל הברכה היא בטעות, וחלילה לא תחול אם לא תהיה הברכה בסדר הנכון. אולם יעקב דוחה את דבריו, ואמר לו "ידעתי בני ידעתי". אדרבה, רק כך בצורה ובאופן הזה תחול עליהם הברכה, ואין מתאים וראוי יותר מלברך אלא בצורה הזאת.

כיצד פועלת הברכה? מרן רבי חיים מוואלוז'ין זצ"ל, בספרו 'נפש החיים' (שער ב פרק ד) כותב שהברכה מכינה את התנאים הנדרשים לקבלת השפע. היא מכינה את העולמות העליונים שיהיו ראויים לקבל את השפע, ולהמשיך אותו אל ראש המתברך.

והנה מנהג ישראל במקומות רבים, שבלייל שבת קודש מברכים את הילדים. היעב"ץ בסידורו (בית מ"ד, סעודה ראשונה) מאריך מאוד בענין מנהג זה, ומסביר שטעם המנהג לברך דווקא בליל שבת לאחר התפילה, הוא משום שבזמן זה חלות ההשפעות הטובות של השבת, וראוי אז להמשיכן על הילדים.

במיוחד, מציין היעב"ץ, ראוי לברך את הילדים הקטנים, לפי שאין ביכולתם מצד עצמם להמשיך שפע על ידי מעשיהם הטובים, שהרי צריכים הם להיות ראויים ומוכנים לקבל את השפע. השפעות טובות אלו יורדות על ידי הגדול המברך אותם, והן משפיעות מאוד לקטנים שעדיין לא טעמו טעם חטא. ברם, הוא מוסיף, שאנחנו נוהגים לברך גם את הילדים הגדולים.

היעב"ץ מורה גם את אופן הברכה והצורה כיצד לברך; מניחים שתי ידים על ראשי הילדים, ולא רק יד אחת. כי בדרך זו נהג משה רבינו כשבירך את היושע, שבירכו בעין יפה ובשתי ידים (ראה רש"י במדבר כז, כג). כך גם הכהנים שמצווים מן התורה לברך את ישראל, מצאנו שמברכים את העם בשתי ידים.

"זו לא בעיה" - הגיבה הבת, שכבר הכירה היטב את אביה הדגול. "בואו ואראה לכם כיצד מעירים אדם גדול כמו אבי". "אבא!" - ניגשה הבת למיטת אביה וקראה ללא מאמץ, "זמן קריאת שמע!!!"

"ויתחזק ישראל וישב על המטה" - מעשה שאירע בערוב ימיו של הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל

"זו לא בעיה" - הגיבה הבת, שכבר הכירה היטב את אביה הדגול. "בואו ואראה לכם כיצד מעירים אדם גדול כמו אבי". "אבא!" - ניגשה הבת למיטת אביה וקראה ללא מאמץ, "זמן קריאת שמע!!!". ליותר מכך לא היה ר' שלום זקוק. טרם הספיקה בתו לסיים את המשפט, וכבר הזדקף לו באחת מעל מיטתו, נטל ידיו והניח את רגליו על הרצפה הקרה והשליך מעצמו את השמיכה באחת. "זמן קריאת שמע???" - שאל כלא מאמץ, ופניו שעדיין אחוזות היו בקורי השינה הביעו זעזוע עמוק. "אוי!" - קרא בחרדה, "למה לא הערתם אותי קודם?!" ר' שלום נטל שוב את ידיו בזריזות והביט בשעונו כלא מאמץ. "בעוד דקות ספורות סוף זמן קריאת שמע, מי יודע אם אספיק". ניכר היה כי הוא מתחלחל מן המחשבה, אולם בני הבית הרגיעוהו - "סבא, קודם כל נותר עוד די זמן כדי להספיק קריאת שמע לפני שיעבור הזמן. שנית, מדובר על סוף זמן קריאת שמע של ה'מגן אברהם', אולם עד סוף זמן קריאת שמע של הגר"א, נותר עדיין זמן רב.

או אז הרשה לעצמו רבי שלום להירגע, הוא חיך לסובביו את חיוכו הנצחי בטרם נעמד על רגליו, והחל קורא בדבקות קריאת שמע, עוד הספיק להודות להם בכל פה: "הצלתם אותי, תזכו למצוות!"

(ע"פ 'אור דניאל' ויגש)

היה זה בערוב ימיו של המגיד הירושלמי רבי שלום שבדרון זצ"ל. הוא שכב על מיטתו שקוע בשינה עמוקה, כשסביבו עומדים בני ביתו בסבר פנים מודאג. היתה זו שעת בוקר, בבית בתו בבני ברק, לשם הגיע בליל אמש תשוש ויגע לאחר מספר ימי אשפוז בבית החולים.

הדקות החולפות התריעו על שעת סוף זמן קריאת שמע הקרבה ובאה. בידעם עד כמה חביבה מצוות קריאת שמע על סביהם הגדול ועד כמה עמל כל ימיו שלא להפסיד ולו פעם אחת את קריאתה בזמנה, נכנסו נכדיו אל החדר וביקשו להעירו. אלא שאז גילו הם כי מדובר במשימה שאינה קלה כלל ועיקר, הסבא היה שקוע בשינה שנראית הייתה כבר דומה יותר לעילפון. רהיטים שהוסעו על פני החדר, מחיאות כפיים, קריאות קולניות, ניסיונות טלטול ונשיפות - כל אלו לא הועילו כלל, ר' שלום לא הראה סימני התעוררות.

הנכדים עמדו לפני ייאוש, וכבר החלו בדיבורים על הצורך בהזמנת רופא שיבדוק את המצב, אולי באמת מדובר בעילפון כבד... אלא שאז נפתחה הדלת באחת, בפתח הופיעה בעלת הבית, בתו של ר' שלום, מי שהכירה אותו יותר מכל. היא הביטה בהמולה הסובבת את המיטה, הבחינה בלחץ שעל פני הנכדים והתעניינה לפשרם של דברים. "סבא לא קם" - הסביר אחד מהם, "וכבר עומד לעבור זמן קריאת שמע" - הוסיף משנהו בחרדה.

בעמוד האחרון, במקום של התמונה האחרונה באלבום ה'רבנים', לא הכניס הילד מרדכי גיפטר אף תמונה. בכתב גדול וילדותי כתב לעצמו על פיתקה קטנה: 'מוטל'ה מוטל'ה, אם תלמד טוב בהתמדה, התמונה שלך תהיה כאן! ואת הפיתקה טמן במקום התמונה האחרונה...

כיצד מיליונר מסוגל לקחת סיכונים? ומה הסוד שגילה הגרי"ש אלישיב זצוק"ל לצמיחה בתורה?

ברורה ויעד בחיים - בוא יבוא ברינה לפסגת שאיפותיו בהצלחה! כי כשהיעד ברור, התמונה חיה, השאיפה עומדת מול העיניים - הרבה יותר קל ופשוט, וגם הרבה יותר הגיוני, שההצלחה בוא תבוא!

באיזה גיל התחיל הרב?

את הסיפור הבא סיפר מורי ורבי כ"ק האדמו"ר מנדבורנה זי"ע, שהכיר את בעל המעשה ועקב מקרוב אחרי השתלשלות הסיפור: היהודי נשוא סיפורנו, משמש כיום כרב דגול ומרביץ תורה נערץ. האיש תלמיד חכם בקנה מידה גדול, ורבים נעזרים בו בהבנת תוספות מוקשה ובפתרון שאלות הלכתיות מורכבות. אך הקהל השותה בצמא מדברי תורתו, אינו יכול להעלות בדעתו כי לא כך היה האיש מקדמת דנא...

עד גיל ארבעים, היה היהודי דןן עמל כפיים בעבודתו שעות רבות, ולמעשה במשך היום כולו. בקושי החזיק בקביעות עתים לתורה, אך ראשו ומעיניו נתונים היו בפרנסת משפחתו. בגיל ארבעים, כשחש מיצוי עצמי מהעבודה והייתה לו היכולת הכספית, החליט לפוש מעולם המעשה ולעבור לעסוק בתורה בהתמדה. לא קלה הייתה דרכו במעלה הדרך. הוא חש כרבי עקיבא בשעתו, כשבגיל ארבעים נקלע לראשונה לבית מדרש הומה, בו עסקו צורבים צעירים ממנו בסוגיות התורה בהבנה מקיפה ובידע רב. אמנם הוא ידע לקרוא היטב וגם להבין מעט, אך משפתח את הגמרא וביקש לשקוד על הבנתה - גילה כי נראה ששעריה נותרו סגורים וחתומים בפניו...

הוא קרא את השורות בזו אחר זו, ניסה להיעזר במפרשים, אך העלה חרס בידיו. כל מאמציו עלו בתוהו, הרצון העמוק לשבת וללמוד בהתמדה התנפץ אל סלעי המציאות הקשה, בה הוא מנסה ללמוד שוב ושוב אך אינו מבין דבר וחצי דבר. הוא ניסה שוב, ביקש להיעזר גם בלומדים אחרים, שפך דמעות כמים בתפילה לבורא עולם שיאיר את עיניו בתורתו, אך עם הזמן כמעט והחליט להרים ידיים. אחרי תקופה של התלבטות ארוכה, החליט לתת הזדמנות נוספת. אך את ההזדמנות הזו, כך קבע, הוא הולך לעשות בכלי בו טרם השתמש מעולם... הוא ישב עם עצמו שעה ארוכה, ובנה לעצמו תוכנית עבודה, רשימת יעדים נוקבת ובלתי מתפשרת: 'אני הולך ללמוד מסכת פלונית בזמן הקרוב, ומיד כשאסיים - אני מסתער גם על מסכת פלונית. בהמשך אני מסיים סדרי נשים נזיקין, ואחר כך עובר ללימוד ההלכה בעמקות...'.

למחרת היום שב היהודי לבית המדרש, כשטבלה מסודרת במוחו, ויעד שאפתני מוצב למולו. 'בעוד תקופה אני יודע ש"ס, ויהי מה!', היה ברור לו מעל לכל ספק. זו כבר עובדה בעיניו, צריך רק לפעול למימושה... הרבי, שהיה מודע להתלבטותיו של האיש, לא הפסיק לעקוב אחריו מרחוק, מבקש ומתעניין לדעת מה עלה בגורלו ומה מעשיו. היה חשוב לו לדעת אם הכלי החדש מוכיח את עצמו.

והוא הוכיח, ועוד איך...

בחלוף השנים, הפך אותו יהודי לתלמיד חכם מופלג, בקי בכל חדרי התורה. איש לא יידע כיצד הגיע למעלה זו, איש גם לא יודע באיזה גיל מאוחר התחיל. מה שברור, שהקביעה החדה על היעד הרצוי, השאיפה העוצמתית שקבעה את המטרה, היא ששינתה את התמונה לחלוטין!

כשסיפר הרבי את הסיפור, הוסיף: "כשיהודי קובע יעד, זה לא רק שהוא זוכה בסייעתא דשמיא למימוש. קביעת היעד מסייעת לו למדוד בכל רגע עד כמה הוא פועל בכיוון הנכון, עד כמה הוא מתקרב או חלילה מתרחק. אך לא זו בלבד - גם הדרך הופכת לאיכותית יותר, מלאה ועוצמתית. כשיהודי לומד כי הוא רוצה לדעת ש"ס, איכות הלימוד מזנקת, הריכוז מתעצם, ההבנה מעמיקה בהרבה. קביעת היעד הופכת כל יעד שאפתני למושג, הופכת את הדרך אליו לפשוטה יותר, איכותית יותר, ומדידה הרבה יותר..."

כדי שלא נופתע מעוצמת הגילוי, הוסיף הרבי והדגים: "ראה נא, אדם עשיר

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א
"בך יברך ישראל... כאפרים וכמנשה..." (בראשית מ"ח, כ')

כל אחד מאתנו, בכל זמן נתון, שואף ורוצה להצליח ומשקיע מחשבה רבה בשאלה הנצחית והרת הגורל: איך מצליחים? כל אדם חפץ להצליח בדברים החשובים עבורו, אך כולם כאחד שווים ברצון לגלות את הסוד ולפצח את הנוסחה, איך מגיעים לאותה הצלחה נכספת. מאמנים אישיים, מומחים גדולים ובתי ספר, עוסקים בפתרון השאלה הזו, והגשת הפתרון לציבור הרחב. כל אחד מהם בדרכו, אך הצד השווה שבכולם הוא הקביעה: צריך לשאוף ליעד ברור, להציב מטרה ברורה! 'כדי להגיע להצלחה בכל תחומי החיים', יאמר כל מאמן מתחיל, 'קודם כל תאמר: לאן אתה רוצה להגיע? מה היעד הסופי? מה השאיפות שלך בחיים? תגדיר את המטרה. בלי זה אי אפשר להצליח בכלום!'. בואו נחשוב עד כמה נוכל להשתמש בכלי העצום הזה, גם לחיים האמתיים, לעולם הרוחני שלנו, וכמה נוכל להתקדם בעזרתו? בפרשת שבוע זה, אנו מגלים את הדרך המקורית והמעניינת בה בחר יעקב אבינו לברך את נכדיו: יעקב מברך את בני יוסף במילים 'ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה' - שפשוטו של מקרא הכוונה היא כי כל יהודי יברך שבניו יגדלו ויצליחו כמו אפרים ומנשה. אך בהתבוננות נוספת, הבה נחשוב: הרי יעקב יכול היה לברכם שיגדלו ויצמחו לענקי הרוח וגדולי הדור, שיזכו להגיע לדרגות גבוהות ונאצלות, שיצליחו להשיג את כל מה שירצו? מדוע הוא בחר להזכיר את שמותיהם, להעמידם כמופת ודוגמה? כי מעבר לברכה, טומן יעקב בדבריו גם מסר, הדרכה לחיים לצאצאיו כולם: כדי להגיע רחוק במעלות התורה והיראה, כדי להתפתח לרמות הגבוהות של עובדי השם ויראי אלוקים, קיבעו לכם 'יעד' להגיע לאנשי הדוגמה שאני מציב בפניכם, הלא הם אפרים ומנשה. שאו עיניכם והביטו אל דמויות ההוד כאפרים וכמנשה, ושאלו להגיע אליהם ולקצה דרגתם! כשאדם קובע שאיפה, עליו למדוד את יכולותיו וכליו ולראות מהי הפסגה אליה יוכל להגיע בעזרתם. מעתה, חבל להסתפק בחצי הדרך, אסור להתפשר על טיפוס רק עד למחצית ההר. ההיפך, לקבוע את פסגת יכולותיי כשאיפה הנכספת, ולהגדירה באופן ברור ומדויק, שאינו ניתן לשינויים!

שאיפה ברורה ומוגדרת היטב, שהדוגמה שלה חיה מול העיניים, יוצרת תמריץ, מאפשרת מדידה כל העת האם אני מתקרב ליעד או מתרחק ממנו, נותנת לנו את הכלים לבדוק עד כמה באמת התקדמנו או שנותרנו תקועים. כאשר היעד ברור, השאיפה מסומנת, המטרה ידועה ומובהקת, הכל הרבה יותר קל!

מסופר על שתי חיות דומות בשמן ושונות כל כך באופיין: הצבי המהיר והצב האיטי, שיצאו יחד לחפש מקום לשהות בו, טוב יותר מהיער המוכר להן, מקום מגורים חדש ומעניין... הצב, החליט מיד כי עליו ללכת לכיוון צפון מזרח, כי נראה ששם קצה היער ומתחילים להיראות בתים. ואילו הצבי, החליט לתור אחרי מקום לחנות בו, תוך שהוא מהרהר 'הרי אני מהיר מהצב פי כמה וכמה, בוודאי אמצא מקום טוב וראוי עוד לפניו'...

כמה לא מפתיע - כעבור כמה חודשים כבר היה הצב אורח קבע, בבית מגורים של משפחה אחת בעומק העיר. ואילו הצבי - עד עכשיו הוא עדיין משוטט ביער, הולך כה וכה וחוזר חלילה, מחפש את עצמו...

כי הצבי, עם הכלים המצויינים שניטעו בו - אלו הרגליים הקלות והמהירות הנחפזת, לא השכיל להציב לעצמו יעד ברור. היעד היה מעומעם, קלוש, נתון לכל שינוי. אין פלא כי לא הגיע אליו... לעומתו, הצב, אף שלא היו לו אותם כלים והוא נדרש להליכה ממושכת במשך שעות ארוכות מדי יום, היעד שלו היה ברור, המקום אליו הוא שואף היה נהיר. מה הפלא כי הצליח להגיע, ולהקדים בהרבה את הצבי?

יכול להיות אדם ברוך כשרונות רב המעלות, אך כל עוד לא הציב לעצמו מטרה ברורה ויעד קבוע - איך יגיע למקום אותו מעולם לא הגדיר? איך יצליח לצמוח, לגדול, להתפתח, כאשר מעולם לא סימן מטרה? לעומתו, יכול להיות אדם בעל כשרון בינוני, איש פשוט נטול תהילה, אך כיוון שקבע לעצמו מטרה

מסוגל לקחת על עצמו סיכונים גדולים ומורכבים, שכוללים לפעמים את הסיכון לאבד את כל הונו, ובכל זאת הוא מסוגל לעשות כך ולקחת על עצמו את הסיכון. סובביו לא מפסיקים להרהר: 'איך הוא מסוגל?! איך הוא יכול לקחת על עצמו סיכון כה גדול?! אני לא הייתי נרדם בלילה כשרובץ עליי עולו של סיכון בסדר גודל כזה...'. ומה התשובה לכך? הוסיף הרבי בחייו רחב, "כי אותו עשיר סימן לעצמו יעד, קבע את המטרה. מבחינתו, כבר ברור שהוא הולך על הצעד הזה, כי ברור שהוא הולך להצליח בו ויהי מה! עתה, כל הסיכונים והטיעונים מאבדים מערכם, בשעה שכבר נקבע היעד במסמרות!".

כל שצריך לעשות הוא לשאוף, לקבוע את היעד, להגדיר את המטרה. מפתיע לגלות, שגם בגיל ארבעים השיטה הזו עובדת בהצלחה מלאה, כי קביעת היעד משנה את המציאות, הופכת יהודי שלא הבין שורה לתלמיד חכם מופלג. אז גם אם אנו מבוגרים, ועל אחת כמה וכמה אם אנו צעירים - זה הזמן לקבוע יעד ולסמן את המטרה בעיגול בזהב, למען נגיע אליה בהצלחה ובסייעתא דשמיא!

אגלה לך את סוד ההצלחה!

היה זה בשנת תשכ"ה, בעת שהגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל כבר נודע כגדול בתורה בקנה מידה עולמי, כדיין ופוסק וכדמות מופת. עם תלמידי החכמים הדבקים בו ומתאבקים בעפר רגליו, נמנה הגה"צ רבי שמואל טויסיג זצ"ל, שלא פעם היה בא לביתו לשמוע עצה ותושיה, דברי תורה וחיידושים מאירי עיניים. זמן קצר אחר נישואיו של רבי שמואל, החליט להיכנס לרב אלישיב ולשאול את השאלה המרכזית ביותר בחייו. הוא פנה לענק התורה וביקש עצה לגדול בתורה... הרב אלישיב התכופף לאוזנו של הרב טויסיג ולחש כממתיק סוד: "רוצה עצה לגדול בתורה?". הרב טויסיג האזין בקשב רב... "כדי להצליח לגדול בתורה ולעסוק בה בהתמדה, עליך לחשוב כאילו נבחרת להיות רב בקהילה מכובדת, וכיוון שאינך כשיר עדיין - קיבלת שנתיים להתכונן לתפקיד החשוב. איך תנצל את השנתיים האלה?", שאל בחייו... הרב אלישיב לא המשיך, כי כל מילה נוספת מיותרת. כשהשאיפה ברורה, כשהרצון מקבל פנים, ציור ותמונה מוחשית - ההתמדה בתורה כבר נראית אחרת לגמרי. כי גם יהודי שלומד - לימודו מקבל פנים איכותיות ורציניות הרבה יותר אם יש לו יעד מוגדר, אם הוא שואף להגיע לפסגה...

ואכן, רבי שמואל קיבל את העצה והחל לעסוק בתורה בהתמדה עצומה, נאמן לשאיפה הכמוסה שגילה הרב אלישיב...

מתנה מרגשת בתחילת השנה

לקראת ראש השנה תשע"ו, הופתעו הורים רבים בבני ברק במתנה מרגשת: לצד ברכות ה'שנה טובה' המסורתיות, הביא בנם היקר מתלמוד התורה לוח שנה נאה במיוחד, שבחלקו העליון נכתבה כותרת באותיות מאירות עיניים: 'גדולי ישראל'. מתחת הכותרת, מימין ומשמאל, הופיעו תמונות שניים מגדולי ישראל, אך במרכזה הייתה תמונה גדולה ומרגשת של... לא אחר מבנם היקר, תלמיד צעיר בכיתה ב'...

כשראו הילדים את הלוח לראשונה, נבוכו לרגע. 'היתכן כי התמונה שלי תתנוסס בצוותא חדא עם תמונות גדולי ישראל?!', שאל כל ילד את רעהו... אך המחנך המסור, הרב יצחק כהן מתלמוד תורה 'שתילי זיתים', הסביר במתק שפתיים: "דעו נא תלמידי היקרים, כי כל אחד מאתנו יכול להתנוסס תחת הכותרת 'גדולי ישראל' בעוד אי אלו שנים. אנחנו צריכים רק לרצות ולשאוף להיות תמונה מתאימה לאכסניה כזו!".

בשיחה עמו, הוא מסביר את המטרה: "לוח השנה נשאר כל השנה על המקרה, ובראשו הכותרת 'גדולי ישראל'. מדי יום רואה הילד את תמונתו שוב ושוב, מתנוססת לראווה בין גדולי ישראל. כך הוא והוריו מקבלים שאיפה ברורה. הייעוד של הילד בחיים, לאן הוא יכול להגיע ולאלו פסגות הוא מסוגל להעפיל - נותרים חקוקים במוחו...". לנו וגם לילדינו, כמה כדאי וחשוב להטמיע את השאיפות, את הרצון, את היכולת להגיע ליעד. הבה נסייע להם לסמן את המטרה, נטמיע בהם את ההבנה כי כל אחד יכול להצליח ולהגיע רחוק, צריך רק לסמן את המטרה ולהתחיל לחתור אליה, ואז יזכו לגדול ולצמוח, לפרוח ולהצליח, ואנו נזכה לרוב נחת!

התמונה האחרונה...

הגאון רבי מרדכי גיפטר זצ"ל, ראש ישיבת טלז, נודע כאחד ממנהיגי יהדות אמריקה ומגדולי הדור וענקי הרוח שפעלו בה. הא לא היה בן לרב נודע או ראש ישיבה מפורסם, ואת עלייתו הרוחנית וצמיחתו לאחד מגאוני הדור - עשה כמעט בכוחות עצמו... אם נתבונן מאיה שלב בחייו החל עושה את דרכו לכותל המזרח של היהדות, אולי במעשיה הבאה תמונה התשובה:

כשהיה ילד, נהג כמנהגם של ילדים, והיה אוסף תמונות של גדולי ישראל, אותן סידר יפה יפה באלבום תמונות מרהיב עין. האלבום סודר שוב ושוב, תמונות יצאו ונכנסו, שינו את מקומן כמעט מדי יום. רק בסוף האלבום היה מקום לתמונה אחת שלא השתנה בו דבר...

בעמוד האחרון, במקום של התמונה האחרונה, לא הכניס הילד אף תמונה. בכתב גדול וילדותי כתב לעצמו על פיתקא קטנה: 'מוטל'ה מוטל'ה, אם תלמד טוב בהתמדה, התמונה שלך תהיה כאן!', ואת הפיתקא הזו טמן במקום התמונה האחרונה...

זהו כוחו של יעד, גם אם הוא נקבע בגיל צעיר ובשיקולים ילדותיים, אך גם כי יזקין האדם לא יסור מיעדו. ברבות השנים כבר לא עניין את הרב גיפטר מה מופיע באלבומי התמונות, אך הוא זכה גם להפוך לגדול בישראל וראש ישיבה נערץ, כי זהו היעד שהציב לעצמו, כילד צעיר מול אלבום התמונות! ברבות השנים, התנוססה תמונתו ברבבות אלבומים בארצות הברית ומחוצה לה, כמנהיג היהדות החרדית בארצות הברית, שדבריו הואזנו בקשב בכל רחבי תבל. זו הייתה שאיפתו כילד צעיר וחינני, אך היא-היא שהובילה אותו אל הפסגה!

(מתוך הספר פניני פרשת השבוע)

שאלתי את החזו"א: לאחר שקרא לי נס כה גדול, הייתי בטוח שבבוקר אקום כאדם אחר לחלוטין... והנה התעוררתי ואני כאחד האדם, ללא שינוי וללא הרגשים מיוחדים. כיצד אפשר להסביר זאת?

יצר-הרע מיוחד הנקרא 'יצר הרע שלאחר הנס'

שאלות, וזכיתי להכנס לביתו והוא קיבלני במאור פנים. לאחר שסיימתי את שאלותי סיפרתי לו על הנס הגלוי שהתרחש לי אמש והוספתי לשאול את השאלה הבאה:

לאחר שקרא לי נס כה גדול, הייתי בטוח שבבוקר אקום ממיטתי כאדם אחר לחלוטין ולבי ירנן בשבח והודיה להשי"ת על שהצילני. והנה התעוררתי ואני כאחד האדם, ללא שינוי וללא הרגשים מיוחדים. כיצד אפשר להסביר זאת? השיב החזו"ן איש וגילה לי יסוד גדול בעבודת ה': יש יצר הרע מיוחד הנקרא 'יצר הרע שלאחר נס גלוי', ותפקידו להחליש אצל האדם את כל ההרגשים העשויים להתעורר בקרבו של אדם לאחר שהקב"ה עושה עמו נס כזה. (איש לרעהו מתוך טובך יביעו)

"אך מפסידי הבחינה והדברים התלויים בה..." (שער הבחינה פ"ו). סיפר הגה"צ רבי שלמה ברעוודה זצ"ל על מעשה שאירע לו. הייתי צריך להגיע לדירתו של קרוב משפחה ורצתי לשם ללא הפוגה. באותה שעה היתה הפסקת חשמל באיזור ועלטה כבידה כיסתה את כל הסמטאות. לפתע נזכרתי כי לפני הדירה היא יש מורד מסוכן מאוד ובו עשרות מדריגות עשויות חידודין חידודין, וסיכויי של מי שמחליק במדרון הזה להשאר בחיים אינם גדולים. עצרתי לפתע את מרוצתי כדי לבדוק היכן אני נמצא, ומה אני מגלה? ששתי רגלי עמדו בסנטימטר האחרון שלפני המדרון, ואם הייתי ממשיך במרוצתי עוד שניה מי יודע מה היה עולה בגורלי. נס גלוי היה. למחרת בבוקר הוצרכתי להגיע אל החזו"ן איש בבני ברק להציג בפניו כמה

קטן ששמע רכילות וקיבלה - האם כשנעשה בר-מצוה מחויב להסירה מליבו?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

על איסור זה עד שיסיר את הדברים בלבו. את צדדי החקירה מביא הגאון רבי ראובן גרוזובסקי זצ"ל, חתנו של הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל בעל 'ברכת שמואל' - וכותב שחמיו הכריע שעובר רק פעם אחת, כמו ב'לא תגזול' שעיקר האיסור הוא מעשה הגזילה ואינו עובר על כל רגע שמחזיק את הגזילה ברשותו. מאידך, הגאון רבי הלל זקס זצ"ל כתב, שבכל רגע שמאמין לדברים וקובעם בלבו, עובר [ומבואר מדבריו שם שדעתו שהאיסור בקבלת לשון הרע אינו בשמיעה ובקבלה עצמה, אלא ב'נשיאת שמע שוא', דהיינו שעל ידי השמיעה הוא נושא בלבו שמע שוא]. והגר"ח קנייבסקי כתב שהיא עבירה אחת מתמשכת. ויש שרצו להוכיח כצד זה מדברי החפץ חיים (הלכות לשון הרע כלל ו סעיף יב), שהשב בתשובה על איסור קבלת לשון הרע חייב להוציא את הדברים מלבו. ולכאורה משמע מכך שהאיסור הוא איסור מתמשך, ועל כן כששב בתשובה צריך להפסיק את עשיית האיסור.

ההלכות הנלמדות היום בסדר הלימוד היומי בחפץ חיים (הלכות רכילות כלל ה סעיפים א-ב) עוסקות באיסור קבלת רכילות. בביאורים ומוספים של 'דרשו' מובאת חקירה של האחרונים לגבי איסור זה: האם השומע עובר על איסור הקבלה רק בפעם הראשונה כאשר הוא שומע את הדברים ומקבלם בלבו? או שמא בכל רגע ורגע שהוא מאמין לסיפור הדברים הוא עובר על האיסור. הסברא לצד זה היא, משום שהאיסור נלמד מהפסוק 'לא תשא שמע שוא', ואם כן יש מקום לומר שבכל רגע שהשומע מאמין לשמועת השוא הוא עובר על האיסור. לחקירה זו ישנה גם משמעות מעשית להלכה: מי ששמע לשון הרע בקטנותו והגדיל, או גוי ששמע לשון הרע על ישראל והתגייר - אם ננקוט כפי הצד הראשון שהאיסור הוא על שעת שמיעת הדברים וקבלתם בפעם הראשונה, אין הוא עובר עכשיו על האיסור, אך לפי הצד השני שהאיסור הוא בכל רגע ורגע שממשיך להאמין לדברים, נמצא שגם עתה הוא עובר